

Met het hogervermeld « Liedje van de Duitse Schaper » heeft dit gebrekkig overgeleverd Schapersliedje slechts twee versregels min of meer gemeen, nl. de laatste twee, die bij Stalpaert luiden als volgt :

Straks speelde hij schoon op zijn fluit,
tierele tierele tierele tuit. (strophe 7, v. 3-4).

Plots zwijgt mijn zegsman. Hij wordt precies achterdochtig en vraagt zich af waarom ik mij voor al die histories zo interesseer.

Ik begrijp, het is tijd dat ik ermee uitscheid.

W. GIRALDO

TOPONYMICA UIT DE KUSTSTREEK

(Vervolg van 1953, blz. 277)

60882

VARDWIJNS HOFSTEDE. Hofstede te Dudzele in de 14^e E. Persoonsnaam *Vardwtn*, *Vaardewtn*, uit Friedwin door metathesis en verzwaring.

GRAVEJANSDIJK. Laten wij opmerken dat de naam van deze grote zeewering niet vroeger in de oorkonden verschijnt dan het begin der 18^e E. De oudere oorkonden kennen alleen de *Zeedijk*. Geen enkele ommeloper uit de 15^e, 16^e, 17^e en 18^e E. kent de naam Gravejansdijk. Wettigt dit feit het vermoeden dat dit een « geleerde » naam is, die kunstmatig op grond van een geschiedkundige veronderstelling werd ingevoerd ? Het is ook heel moeilijk om uit te maken in welke mate de naam in de volkstraditie vastzit. Trouwens met deze « traditie » kan men niet voorzichtig genoeg zijn. Een ding staat vast en dit is een heel belangrijk toponymisch feit : voor wat de teksten betreft is het een jongere naam.

RASEWALE of RAASWALE is een oude hofstede, voormalig leengoed te Uitkerke in het 62^e begin der watering van Eien-sluis, vlak achter de Evendijk. De oudste vermeldingen dateren uit de 13e E., maar het zijn meestal onrechtstreekse vermeldingen in geslachtsnamen (Diederik van Rasewale, e. d.) en we weten hoe voorzichtig we dan met de schrijfwijze

s. v. armensier (armentier, eirmensier, eggermansier) : zwartekunstenaar, toveraar. Fr. *nécromancien*. Vandaar het overgankelijk werkwoord armensieren, eggermansieren, d. i. toveren, goochelen.

moeten zijn. Het onderzoek van de vormen leidt duidelijk naar *Rasewale* of *Raaswale*, met zeer waarschijnlijk *Raswale* als oudste en oorspronkelijke vorm. In de 15e E. is het meestal *Raeswale*, zoals in de volgende tekst uit de legger van Ter Doest van 1429 (1): «...es die plaetse die men heet raeswale, en dit leicht bins dijcx (= achter de Evendijk), met den noort-hende strecket an den hevendijc (Evendijk) die loopt van den grooten wale van raeswale oostwaert. Dies es de wale vor-seit ende den muelen wal daer binnen ghemeten. » (2)

In de 14^e E. vinden we een paar maal *Rossewale* en *Rassewale*. In de 18e en 19e E. is het alleen nog *Rossewale* en *Rossewalle* en zo luidt de naam ook op de volksmond. Deflou schrijft ten onrechte *Rassewalle*, hetgeen Carnoy (3) misleidt in zijn interpretatie van het eerste element: *ras*?, vlug, kolkend. Dus *Rassewalle*: « fossé au tourbillon ». Trouwens een oorspronkelijk *Raskewale* kon in het kustland geen *Rassewale* maar wel *Raschewale* worden. Terloops gezegd, het is om dezelfde reden dat de traditionele verklaring van *Lissewege* uit *Liskewege* (*lisk* = *lisch*) onmogelijk is, want dan zou het nu *Lischewege* zijn.

De vorm *Raeswale* zou doen denken aan een persoonsnaam, maar volgens de oudere vorm *Rasewale* is dit wel niet toegelaten. Wat is dit element *Rase*-? Hoort het bij de stam van *razen*, en is *Rasewale* dan « een wal met razend, ziedend, kolkend water »? De oorspronkelijke betekenis van *razen* is ook niet razend geluid maken, maar wel geweldig bewegen. Eerlijk gezegd en nuchter bekeken, is het nochtans zeer onwaarschijnlijk dat het water in een hofwal zou zieden en kolken! Maar laten wij eens aandachtig de ligging van de hofstede op het kadastrale plan bestuderen. Zij ligt vlak achter twee buitenwaartse versterkingsbogen van de Evendijk, typische aanduidingen van welen of dijkbraken. Heeft de zee bij haar doorbraak tot in de wal van de hofstede gestroomd en daar geweldig gekolkt of is de wal een overblijfsel van een weel?

Het is dus niet onmogelijk dat we daarin de sleutel vinden voor de verklaring van deze oude hoevenaam en dat Carnoy met zijn « fossé au tourbillon » toch gelijk heeft.

Rossewalle is volksetymologie (*ros* : paard).

1) Inventarium de bonis hereditariis ecclesie de Thosan. 1429. Archief Seminarie Brugge.

2) Let op het verschil tussen wale (*fossé*) en wal (*hoogte*) in deze tekst.

3) A. Carnoy. Dict. des noms des comm. de Belg., 1949, p. 567.

IE, YE. Dit belangrijk toponymisch element (betekent: kreek) werd in de Middeleeuwen en later dikwijls op hypercorrecte wijze als *hide*, *hijde* geschreven. Deze « geleerde » schrijfwijze heeft vaak aanleiding gegeven (Vlietinck, Mansion, Carnoy) om er een woord in te zien, verwant met het Angelsaksisch *hyth* (haven). Wij hebben alle reden om aan het bestaan van zo'n toponymisch element te twijfelen. Reeds in de 13^e eeuw was in de taal van het kustland de uitspraak van de begin-h zodanig verzwakt dat er in de schrijfwijze onzekerheid en verwarring begon te heersen. Het krioelt van voorbeelden in de oude vormen der plaatsnamen : Hevenedyck (Evendijk), heede (ee), hende (ende, inde), enz. Dit *hide*, *hyde* uit *ie*, *ye* is analoog aan *heede* uit *ee*. De schijn kan zo bedriegelijk en misleidend zijn dat E. H. Opdedrinck zaliger een Westkapelse *heede* voor een *heide* (*bruyère*) nam en dat Carnoy in zijn geciteerd werk de naam van de Evendijk ontleedt als « *hijde* - *ven* - *dijk* », *dijk* langs het *ven* bij de haven. Hardnekkig handhaven zich deze hypercorrecte vormen gedurende eeuwen en eeuwen en zij kunnen zelfs hun terugslag op de volksmond krijgen.

De naam *Koksijde* gaat terug op *Koksie*, *Koksije* en in geen geval op een *Kokshide* ! Het ligt niet in onze bedoeling hier al de oude schrijfwijzen te ontleden. Wanneer wij aandachtig de naam van de plaats *Coxye*, *Coxie* bij Aardenburg bekijken, zijn wij overtuigd. Dit *Koksie* is : de *ie*, *ije* van een genaamde *Kok*. Vercoullie, die het met *ie* en *ije* bij 't rechte eind had, durfde in het eerste lid geen persoonsnaam zien. Hij schrijft : « Wat *Koksij* betreft, dat bevat geen voornaam of familienaam ; het eerste lid is wel de naam van de *Cardium edule*, Ndl. *kokkel*, Fr. *bucarde*, en inderdaad, het strand van Nieuwpoort tot *Koksij* ligt vol met hoopen van die schelpen. » (1) Maar is dit « *kokkel* » wel een oud woord ? Bovendien wij zouden dan *Kokie*, *Kokye* en niet *Koksije* verwachten. De analogie met andere toponiemen maakt het zeker dat we hier een persoonsnaam of familienaam voorhanden hebben die ook nog in veel andere toponiemen voorkomt : *Coxweg*, *Coxmoere*, *Coxland*, enz. (Zie Deflou).

OLIEVLIET, een waterloop op Lissewege, noordelijk gedeelte van de Lisseweegse watergang. In de ligger van Ter Doest (1429) *ollevliet* en *hollevliet*. Later *olievliet*. De betekenis moet zijn : holle, diepe vliet of watergang. *Olievliet* is volksetymologie.

J. DE LANGHE

1) J. Vercoullie, Mededel. Vl. Top. Ver. VI (1930) blz 35.